

## СТАНОВИЩЕ

от ПРОФ. СТАВР.ИК. Д-Р ИВАН СТОЯНОВ ИВАНОВ,  
СУ „Св. Климент Охридски“, Богословски факултет

Относно конкурс за заемане на академичната длъжност професор по Музикознание и музикално изкуство (българската църковна и светска музика от края на XIX и началото на XX в.), професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство за нуждите на сектор Музика, ИГ Музикална съвременност, с един кандидат: **ДОЦ. Д-Р СТЕФКА ВЕНКОВА-МОШЕВА**.

Конкурсът е обявен на основание на обнародване на обявата в Държавен вестник (бр. 44 / 14.05.2026 г.).

На основание на ЗАПОВЕД № 354 – РД, София, 8 юни 2026 г., и Глава трета, раздел IV, чл. 62 от Правилника за прилагане на Закона за развитие на академичния състав в Република България и решение на Научния съвет на Института за изследване на изкуствата, протокол № 5, т. 10/29.05.2026 г., и след отказ от участие в Научното жури по лични причини на проф. д-р Наташа Япова, и след взетото решение от Първото заседание на журито, съм натоварен със задачата да изготвя Рецензия във връзка с този конкурс.

Рецензията е изготвена в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ). В структурно отношение Рецензията дава информацията за кандидата, за количествената и качествена оценка на научната продукция и учебно-преподавателската дейност, както и оценка на научните приноси на кандидата със съответните препоръки.

Доц. д-р Стефка Георгиева Венкова-Мошева е единствен кандидат по обявения конкурс. От направената проверка на подадените документи за конкурса, нарушения в процедурата не са констатирани. Спазени са изискванията на ЗРАСРБ и тези на Института за изследване на изкуствата при БАН.

### Персонална характеристика на кандидата

Участникът в конкурса е роден на 29.06.1971, гр. Габрово. С. Венкова е изследовател в областта на музикознанието и музикалното изкуство, с основни научни интереси в областта на българската църковна музика от средата на XIX до XXI век, взаимодействията Изток–Запад, църковните композитори, музикалните архиви и музикалните институции. От 2015 г. е доцент в Института за изследване на изкуствата при Българската академия на науките, а от 25 ноември 2022 г. изпълнява длъжността научен секретар на Института. От април 2024 г. е хоноруван преподавател в Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Богословски факултет, в магистърската програма „Литургия и музика“. В периода 1998–2009 г. е хоноруван преподавател в Нов български университет, където преподава история на музиката, история на операта и музикална педагогика, ръководи педагогическа практика и дипломанти. Има и дългогодишен педагогически опит като учител по музика. Преподавател в Магистърска програма „Литургия и музика“ при Богословския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ от 2001 година. Притежава образователна и научна степен „доктор“ по музикознание и музикално изкуство, придобита в Института за изкуствознание при БАН. Завършила е магистратура по музикознание в Академията за музикално и танцово изкуство – Пловдив, както и магистратура по музикална педагогика във Висшия музикално-педагогически институт – Пловдив. Има средно специално

образование по пиано от Средно музикално училище „Проф. Веселин Стоянов“ – Русе. Член е на International Musicological Society, Асоциацията на византинистите и медиевистите в България, Съюза на българските композитори и Съюза на учените в България. От 2014 г. е секретар на секция „Музиколози“ към Съюза на българските композитори. Автор е на научни монографии и изследвания в областта на българската църковна и религиозна музика, сред които „Апостол Николаев-Струмски: живот, вдъхновен от музиката“ (2016) и „Музиката на Католическата църква от източен обред в България“ (2010). Научната ѝ продукция е отличена с редица награди, сред които „Книга на годината“ на Съюза на българските композитори за 2017 и 2011 г., грамота за високи научни постижения на Съюза на учените в България, както и III награда за научно творчество от Първия общобългарски академичен конкурс. Участвала е в научноизследователски и интердисциплинарни проекти, свързани с опазването, изследването и дигитализацията на културното наследство и музикалните архиви, включително проекта „Културното наследство в архивите на Института за изследване на изкуствата: интерактивна карта на изкуствата в България“, проекта BYZART – Byzantine Art and Archaeology Thematic Channel и Bulgarian Art Archives, Resources and Research Technologies (BAART).

#### **Оценка на основния научноизследователски труд и представените публикации**

Стефка Венкова-Мошева участва в конкурса с една монография (основен хабилизационен труд), студии и статии (28 на брой), рецензирани и публикувани, като в Рецензията се използват подбрана част от публикациите, реализирани след конкурса за доцент, които могат да се обединят най-общо в следните четири тематични групи: I. Българската църковна музика от средата на XIX и първата половина на XX век; II. Религиозните/духовните песни в българската църковна музика; III. Първи музикални институции в България; IV. Архиви и архивни сборки с църковна музика.

##### **А. Монографичен труд:**

*Венкова, С. (2026) Изграждане на новия музикален живот в България – делото на Николай Ив. Николаев (1852 – 1938). София: Институт за изследване на изкуствата, Българска академия на науките, 2026, ISBN:978-619-7619-71-3, 284 стр.*

Монографията е посветена на процеса на създаване на българската музикална култура през призмата на творческото дело на големия музикален деец Николай Ив. Николаев (1852 – 1938). За пръв път то е обект на самостоятелно и цялостно музикологично изследване в контекста на новия музикален живот у нас от края на XIX и началото на XX в. Предлагат се възможности както за нов прочит на този основополагащ за нашата култура период, така и за цялостно очертаване на личността на един музикант, останал недостатъчно проучен към настоящия момент. В този смисъл това е книга, която съхранява историческата памет, но същевременно обогатява и преосмисля цялостната картина в един особено динамичен период от музикалната история на България. Тя е и принос по отношение на знанието и паметта за този голям наш музикален деец.

В монографията се разглежда музикалната дейност на Николай Ив. Николаев във връзката ѝ с ключови за българската музикална култура от края на XIX и началото на XX в. тенденции. Анализират се различните равнища на многостранната му работа. Често те протичат синхронно и си взаимодействат,

като на практика отграничаването им може да бъде само формално, което е и потвърждение за впечатляващото постоянство и всеобхватност на неговото дело.

Вниманието е насочено и към взаимодействията с институциите, с които Николай Ив. Николаев свързва делото си – Българския музикален съюз, Музикалното училище, Българската оперна дружба и др. Особено резултатно, като се има предвид, че се прави за пръв път, се оказа проучването на историята, водещите идеи и дейността на Българския музикален съюз, на който той е председател от 1904 до 1928 г., а след това и почетен председател до края на живота си.

В Първа глава за пръв път се реконструира цялостно жизненият и професионален път на Николай Ив. Николаев чрез проследяване на биографичните му данни. Предлага се периодизация. Дава се и информация за неговите наследници, продължили музикалната традиция на семейството. Във Втора глава се разглежда неговият значим принос за развитието на българската църковна музика от края на XIX и първата половина на XX в. Изтъква се ролята му за утвърждаването на многогласното хорово пеене, за цялостната реформа на българската църковна музика в търсене на „истинското българско църковно пеене“, както и подкрепата му за създаването на нови многогласни църковни композиции от български автори. Акцентира се върху приноса на ръководения от Николай Ив. Николаев Български музикален съюз за прокарването на новите идеи за църковната музика у нас. Трета глава разглежда музикалното му дело по отношение на формирането на обществен музикален живот в столицата и на първите професионални български музикални институции – Българския музикален съюз, Музикалното училище и Българската оперна дружба. В Четвърта глава за пръв път се изследва дейността на Българския музикален съюз като първата по обхват и значимост национална музикална организация у нас. Посочват се важните резултати, постигнати от Съюза, както и влиянието им върху музикалния живот у нас. Акцентира се върху значимата роля на Николай Ив. Николаев за дейността на Съюза в качеството му на дългогодишен негов председател. В Пета глава за пръв път се представят образци на публицистичното му перо и се оповестява негова кореспонденция. Шестата глава повдига редица въпроси относно ролята на отделния музикант в българската музика. Проследяват се колегиалните взаимодействия между водещите музиканти от началото на XX в. с акцент върху отношенията между Николай Ив. Николаев и Добри Христов. Книгата има девет приложения и 46 илюстрации.

Обективно и критично погледнато, монографията „Изграждане на новия музикален живот в България – делото на Николай Ив. Николаев (1852–1938)“ представлява сериозно и приносно музиколожко изследване, което запълва реална празнина в българската музикална историография. Съществено достойнство е широката и разнообразна изворова база – архивни документи, периодика, кореспонденция, лични фондове и семейни архиви, чрез които авторката реконструира цялостно досега фрагментарно познатото дело на Николаев. Особено ценен е институционално-историческият и контекстуален подход – Николаев е разгледан не само като музикант, диригент и педагог, но и като организатор на българския музикален живот, в контекста на Българския музикален съюз, музикалното образование, операта и църковната музика. Структурата на труда показва последователно движение от биографичната реконструкция към църковната музика, институциите, печата и професионалните взаимодействия. Критично може да се отбележи, че при

заявления „нов прочит“ аналитичната интерпретация на места остава по-силно зависима от реконструираната фактология и документалното описание. Авторката декларира комплексен методологичен подход, включващ музикална историография, културна история и архивистика, но потенциалът на някои от заявените съвременни теоретични категории – например „деконструкция“, „модерност“ и критика на историографския канон – би могъл да бъде разгърнат още по-дълбоко в конкретния анализ. Това е един приносен и стойностен монографичен труд, добре документиран и научно значим, чийто най-съществен принос е възстановяването на паметта към живота и делото на Николай Ив. Николаев като ключова фигура в изграждането на модерния български музикален институционален и църковномузикален живот, а не просто като периферна фигура в историята на българската музика. Особено силна е именно връзката между църковната музика, хоровата практика, музикалните институции и всички развили се процеси в това отношение. Считаю, че така представеното изследване осигурява необходимото органическо единство на съставните части на основния научноизследователски труд в тяхната взаимна връзка, обусловеност, целенасоченост и определеност.

**Б. Оценка публикации, представени за участие в конкурса, разделени на периоди и характеристики:**

**І. Българската църковна музика от края на XIX и първата половина на XX век**

1. *Venkova, S. (2024) Nikolay I. Nikolaev and His Role in the Development of Bulgarian Church Music (Late Nineteenth – Early Twentieth Century). – In: In Singing Dialogue With God. Rediscovering the masters of Orthodox liturgical chant of the last two centuries, Paris: Editions du Cerf, 2024, ISBN:978-2-204-16651, 323-340.*

В студията се акцентира върху необходимостта от съвременен прочит на музикалните процеси в Следосвобожденска България, като стремежът е да се видят в нова светлина някои от съществуващите стереотипни представи в българската музикология относно личността и делото на Николай И. Николаев (1852 – 1938). Подчертава се неговата важна роля за църковната музика у нас в качеството му на църковнохоров диригент и председател на Българския музикален съюз. Той е както инициатор, така и реализатор на новите идеи по отношение на въвеждането и утвърждаването на многогласната хорова църковна практика; обучението на хористи и диригенти; издирването на ръкописите от „Болгарский роспев“ и въвеждането им в богослужението; създаването на църковнохоров репертоар; насърчаването на новата авторска многогласна църковна музика. Засиленият интерес към историческите прототипи на църковната музика поражда различни гледни точки сред първите български музиканти, което води до продължителна дискусия относно „истинското българско църковно пеене“. Очертават се основните приноси на Николай Ив. Николаев в нея.

2. *Венкова, С. (2022) Българският музикален съюз и църковната музика у нас през първата половина на XX век. – В: Българско музикознание, 4, Институт за изследване на изкуствата, БАН, 2022, ISSN:0204–823X, 3-28. Индексирано в ERIH Plus.*

В статията се разглежда ролята и значението на Българския музикален съюз в развоя на българската църковна музика от първата половина на XX век. Основните идеи на Съюза по този въпрос, заложили още при създаването му, се

проследяват в тяхното развитие. Анализират се конгресните решения, като се акцентира върху съюзната активност за тяхната реализация – отнасянето им до висшестоящите инстанции, пропагандирането и популяризирането им на страниците на съюзния печат, практическото им приложение в църковномузикалната дейност. Водещата идея за реформа в българската църковна музика чрез замяна на източното едногласно пеене с напеви от репертоара на „Болгарский распев“ или както го наричат тогава – старобългарското църковно пеене, преминава като лайтмотив в цялостната дейност на Съюза. Активизирани в различни посоки, съюзните членове активно участват в събирането и изследването, в популяризирането и публикуването на това новооткрито в Русия пеене. Синхронно се застъпва и идеята за създаване на национална църковнопевческа традиция посредством написването на авторски многогласни църковни композиции.

3. Венкова, С. (2019) Многогласната църковна музика у нас и ролята на Николай Николаев за утвърждаването ѝ. – В: *Изкуствоведски четения 2018. Модул „Ново изкуство“ – Изкуството в Европа: Модели и идентичности*, Институт за изследване на изкуствата, БАН, 2019, ISSN:1313-2342, 502-512. Индексирано в *Web of Science*.

В статията се разглеждат някои особености на българската църковна музика, свързани с утвърждаването на многогласното хорово пеене в края на XIX и началото на XX век. Въпросът за появата и развитието на многогласната църковна музика в България се радва на специален изследователски интерес през последните десетилетия. Въпреки това, определени аспекти в исторически и аналитичен план предстои да бъдат осмислени по-обстойно. Анализират се предпоставките за нейното въвеждане в църковната практика, както и промените, които са следствие от това – появата на новите музикални фигури на композитора и диригента, на новите функции на църковния хор, на различните влияния в хоровия репертоар. Разглеждат се някои специфики на въвеждането и налагането на многогласното църковно пеене в светлината на дейността и ролята на музикалния деец Николай Николаев (1852 – 1938).

4. Венкова, С. (2019) Многогласната богослужебна музика в Католическата църква в България (30-те – 80-те години на XIX в.). – В: *Музикалната дейност на енциклопедиста Добри Войников (1833-1878)*, Университетско издателство „Епископ Константин Преславски“, 2019, ISBN:ISBN 978-619-201-344-8, 117-128.

В статията авторът има за цел да задълбочи изследванията по отношение на навлизането на многогласието у нас по линия на католическата църковнохорова практика. Основната цел е да се очертае изследователското поле и да се поставят важните ориентири в него по отношение на историческия развой, репертоара, изпълнителските състави и новите авторски композиции. В статията се разглежда появата на многогласната църковна музика в Католическата църква в България (1830-те – 1880-те). Акцентът е поставен върху дейността на двама музиканти, които са представителни за двата обряда (латински и източен) в рамките на католическата музика. Отец Доменико Мартелети (1810 – 1883), доминикански монах, е органист и диригент в пловдивската катедрала „Свети Лудвиг“. Той е също учител по музика и композитор на църковни произведения. Отец Томаш Бжеска (1818 – 1900), възкресенец, е част от развитието на

учредената през 1860 г. Българска католическа църква от източен обред. Директор на Българската католическа гимназия в Одрин (1867 – 1883), той е основател и диригент на училищния хор, автор на първата източнокатолическа Златоустова литургия у нас.

## **II. Религиозните/духовните песни в българската църковна музика;**

5. Венкова, С. (2025) *Предпоставки за появата и развитието на православните религиозните песни в България от края на XIX и първата половина на XX век.* – В: *Изкуствоведски четения 2024, модул „Ново изкуство“ – Изкуство и история, 2025, ISSN:1313-2342, 338-344. Индексирано в Web of Science.*

В статията се разглеждат културно-историческите предпоставки за появата и развитието на религиозните песни в православната традиция в България от края на XIX и първата половина на XX век. Като най-важни сред тях се открояват навлизането на западноевропейския тип песенност, което оказва влияние върху училищните песни с религиозно съдържание, които започват да се създават и публикуват още в първите сборници с училищни песни от 80-те години на XIX век, градската песен, а също и дейността на православните християнски братства и дружества, насърчавани от Св. Синод на Българската православна църква. Анализират се основните характеристики на жанра на православните религиозни песни като част от паралитургичната църковна практика. От 20-те години на XX век започва създаването и публикуването на музикален репертоар за дейността на християнските братства, който е различен от традиционния литургичен репертоар. Голяма заслуга за това има Петър Динев, който издава два сборника с религиозни песни.

6. Венкова, С. (2024) *Мъченичество и святост: песнопения, посветени на новите блажени на Католическата църква в България.* – В: *Zabójstwo po słowiańsku, Polska Akademia Nauk, Instytut Filologii Słowiańskiej UAM, 2024, ISBN:978-83-66847-93-4, 275-286.*

В Статията се представят песнопения, посветени на честването на новопровъзгласените за блажени мъченици на Католическата църква в България, жертви на атеистичния тоталитарен режим в България (1944 – 1989). Те са създадени през последните три десетилетия след беатификацията на епископ Евгений Босилков през 1998 г. и на отците Камен, Йосафат и Павел през 2002 г. Акцентът е поставен върху спецификата и използването на песнопенията в двата обряда на Католическата църква в България – източния и римокатолическия, проследяват се техните прилики и различия във връзка с установената традиция. Изключително важна за утвърждаването и развитието на традиционните за България добри интерконфесионални отношения.

7. Венкова, С. (2021) *Полски духовни песни в българската източнокатолическа музика.* – В: *Български фолклор, 4, 2021, ISSN:0323-9861, 446-459. Индексирано в ERIH Plus.*

Интересна по своя характер статия, която дава информация за полските духовни песни, като част от репертоара на Католическата църква в България – както римокатолическата, така и източнокатолическата. Начините на навлизането им в практиката са различни. От една страна, причината за това е влиянието на мисионерите от монашески общности от Полша – отците възкресенци, отците капуцини и отците конвентуалци, а от друга страна, личният

принос на св. папа Йоан-Павел II в тази посока. По времето на неговия понтификат, у нас стават популярни полските духовни песни, за които се знае, че той харесва. Духовните песни са ярък пример за осъществяването на културен трансфер, който преминава през различни равнища – религиозно, конфесионално, национално, универсално. В статията се акцентира върху три песни, които са част от съвременния източнокатолически песенен репертоар днес.

### **III. Първи музикални институции в България**

8. Венкова, С. (2024) *Българският музикален съюз и началото на организирания музикален живот у нас. – В: 90 години Съюз на българските композитори. Съюз на българските композитори, 2024, ISBN:ISBN 978-619-90891-4-9, 9-23.*

В статията се представя накратко откритата информация за първите музикални дружества в столицата, които се явяват своеобразни предшественици на най-значимата музикална организация от началото на XX век – Българският музикален съюз. Всички те са част от новия процес на музикално сдружаване с цел изграждане на професионална музикантска общност и формиране на обществен престиж на професията на музиканта. Акцентира се върху дейността на Певческия и Филхармоническия клон на дружеството „Славянска беседа“ (1880), Първото българско музикално дружество в София (1893) и Първата спомагателна музикална дружба „Цар Давид“ (1901).

9. Венкова, С. (2023) *Българският музикален съюз: първата национална музикална организация. – В: Българско музикознание, 2, 2023, ISSN:ISSN 0204-823X, 57-77. Индексирано в ERIH Plus.*

Основна цел на статията е представянето на важни акценти от съществуването на Българския музикален съюз. От една страна, до този момент има изцяло липсващи полета с информация, като настоящото изложение е стъпка напред по посока на тяхното „запълване“. Разглеждат се предпоставките за създаването на национална музикантска организация, предлага се периодизация на съюзната дейност, представят се накратко конгресната дейност и решения. Уточняват се някои разминавания в данните, свързани с историята на Съюза, присъстващи в по-ранни музикологични източници. От друга страна, текстът се фокусира върху водещите идеи, които на практика са движещата сила на Българския музикален съюз и които досега не са били обект на изследователски интерес. По-задълбоченото им анализиране спомага за допълването на представата за музикантските нагласи от този период, както и за спецификата в развитието на българската музика. Посочват се важните резултати, постигнати от Българския музикален съюз, както и влиянието им върху културния живот у нас.

10. Венкова, С. (2022) *Българският музикален съюз като професионално обединение: личности, взаимодействия, противопоставяния. – В: Изкуствоведски четения 2021. Модул „Ново изкуство“ – Персоналия. 2022, ISSN:1313-2342, 575-583. Индексирано в Web of Science.*

В статията се разглежда създаването и развитието на Българския музикален съюз като първата общност от професионални музиканти. Акцентът пада върху водещите личности и формираните от тях обединения и противопоставяния. Особен интерес представляват взаимоотношенията между

силните фигури на Николай Николаев и Добри Христов, и кръговете, обособили се около тях.

В първите години от дейността на Българския музикален съюз идеализмът и ентузиазмът в работата по общото дело сплотяват и обединяват музикантите. Постепенно, обаче, неизбежно се стига до сблъсъци между изявените личности на Съюза. Нещо повече, около тях се формират групи, които постепенно се ожесточават едни срещу други и се засипват с обвинения по страниците на периодичния печат. Проследяват се публикациите в съюзния орган „Музикален вестник“, които отразяват нагласите на музикантите, както и техните взаимоотношения.

11. Венкова, С. (2021) *Българският музикален съюз и неговата роля за създаването и развитието на Държавната музикална академия*. – В: *XI Академични пролетни четения, 2021*, ISSN:1314-9261, 74-83.

Целта на тази статия е да припомни и осветли събитията около създаването на Държавната музикална академия през 1921 г. през призмата на ролята и приноса на Българския музикален съюз и на членуващите в него първи български музиканти от началото на XX век. Тя се изгражда върху вече положената основа на Музикалното училище в София, иницирано като частно начинание през 1904 г. и одържавено през 1912 г. Посочва се създаването на Държавната музикална академия като значимо постижение за младата ни музикална култура и се подчертава ролята на плеядата български музикални дейци, поставили основата на професионалния музикален живот у нас. Чрез дейността на Българския музикален съюз те подпомагат с всички възможни средства развитието на музикалните образователни институции в страната.

#### **IV. Архиви и архивни сбирки с църковна музика**

12. Венкова, С. (2026) *Православни религиозни песни и източнокатолически духовни песни, съхранени в църковни архиви: наблюдения и сравнения*. – В: *Изкуствоведски четения 2025, модул „Ново изкуство“ – История и архиви, 2026*, ISBN:978-619-7619-42-3, ISSN:1313-2342, 320-331. Индексирано в *Web of Science*.

В статията се представя информация за открити в процеса на музикологичното изследване сбирки в църковни архиви и нототеки към православни и източнокатолически храмове у нас. Правят се общи наблюдения върху спецификата на съхранението на православните и католическите песни през изминалите десетилетия. Разгледани са конкретни примери, характерни за двете християнски общности, които дават представа за развитието на репертоара, както и такива, които присъстват и в двете.

13. Венкова, С. (2021) *Архив „Църковна музика“ в Института за изследване на изкуствата при БАН: история, систематизиране, изследователски аспекти*. – В: *Българско музикознание, „Изкуствознание, архиви и интернет: история и перспективи“, извънреден брой 2, 2021*, ISSN:0204–823X, 72-86. Индексирано в *ERIH Plus*.

В статията се разглежда историята на създаването, систематизирането и каталогизирането на архив „Църковна музика“. Днес той е част от Архив „Музика“ на Института за изследване на изкуствата при БАН. Усилията в настоящото изложение са насочени към обхващане на цялостната картина на архива, както и

към допълване на наличната информация по отношение на учените от института, които са осъществили записите, и вида на записаната музика. Представят се трите подраздела на архива – Фоноархив, Каталог „Църковна музика“ и Материали на хартиен носител, като се акцентира върху спецификата на архивните материали. Анализират се значението и потенциалът на фонда, ролята му като фундамент за научни изследвания, както и водещите насоки в тях.

**На основание на представените публикации научните приноси на кандидатата могат да бъдат обобщени, както следва:**

1. Съществен принос към изследването на българската църковна музика от края на XIX и първата половина на XX век е реконструкцията и преосмислянето на процесите, свързани с утвърждаването на многогласната църковна музика, формирането на нов църковнохоров репертоар и дискусиите около съотношението между традиционното източно едногласно пеене, „Болгарский распев“ и новата авторска многогласна музика.

2. Ново осмисляне на ролята на Николай И. Николаев, като тук приносът се състои в разширяване на представата за неговата дейност не само като композитор и диригент, но и като организатор и активен фактор в развитието на църковнохоровата практика, обучението на хористи и диригенти, издирването и популяризирането на старинни песенни образци и утвърждаването на многогласното църковно пеене.

3. Изследване на Българския музикален съюз като ключов фактор за професионализацията на музикалния живот в България: установени и систематизирани са нови данни за създаването, развитието, вътрешните взаимодействия и идеите на Съюза, включително неговата роля за развитието на църковната музика, музикалното образование и създаването на Държавната музикална академия.

4. Принос към изследването на религиозните и духовните песни като самостоятелно явление в българската музикална култура. Очертани са културно-историческите предпоставки за възникването и развитието на православните религиозни песни и е проследено тяхното място в паралитургичната практика и дейността на православните братства и дружества.

5. Принос към сравнителното и интерконфесионално изследване на църковната музика – разгледани са взаимовръзките между православната, римокатолическата и източнокатолическата музикална традиция в България, както и процесите на културен трансфер, включително влиянието на полската духовна песенност и развитието на многогласната музика в различните конфесионални общности. Този принос има съществено място в утвърждаването на интерконфесионалния диалог в България – в запазването и развитието на традицията на добрите отношения между православни и католици.

6. Съществен архивоведски принос: въведени са в научно обращение и са систематизирани данни за архиви и нотни сбирки с църковна музика, включително архив „Църковна музика“ към Института за изследване на изкуствата при БАН, като е изяснен техният състав, структура, значение и потенциал за бъдещи музиколожки изследвания.

7. Принос към обогатяването на изворовата база и коригирането на съществуващи историографски представи, което се постига чрез работа с архивни материали, периодичен печат, музикални сбирки и други документални източници са уточнени, допълнени и в определени случаи коригирани

съществуващи данни за развитието на българската музикална и църковномузикална култура.

### **Основни критични бележки и препоръки**

Налице е известно тематично повторение между някои от публикациите. Особено ясно това се вижда в публикациите (№1, №2 и №3), където централни теми са Николай Николаев, многогласната църковна музика и ролята на Българския музикален съюз. Открива се, че всяка публикация да има различен акцент, макар и с леко забележимо тематично припокриване, но в оценъчен план би могло да се отбележи, че приносът е последователно надграждан с цел изясняване на новото научно съдържание спрямо предходните изследвания.

В публикация №7, където се обръща внимание на влиянието на понтификата на св. папа Йоан Павел II, като поляк по произход, е представен като фактор за популяризирането на полските духовни песни, но причинно-следствената връзка би трябвало да бъде аргументирана по-прецизно. Самото наличие на популярност на определени полски песни по време на неговия понтификат не е достатъчно, за да се приеме автоматично личното му влияние в българската религиозна и духовно-песенна традиция, като непосредствена причина.

При публикация №12 сравнителният потенциал е значителен, но заглавието предполага по-скоро начални наблюдения, отколкото завършен сравнителен модел. Изразът „наблюдения и сравнения“ сам по себе си подсказва по-ограничена степен на теоретична обобщеност. Тъй като без съмнение публикацията е представена като значим принос, то препоръката е че би било добре да се изведат конкретните критерии и резултати от сравнението между православните и източнокатолическите архивни фондове, което се допълва в следващата публикация №13, която е с несъмнена архивоведска стойност, но научният принос трябва да бъде разграничен от чисто описателното представяне на архива. В този смисъл било добре да се акцентира по-конкретно какви нови научни изследвания или преосмисляния стават възможни благодарение на направената архивна реконструкция.

### **Учебно-преподавателска дейност**

Доц. д-р Венкова изнася лекции пред студенти от професионално направление 2.4. Религия и теология в ОКС „Магистър“ в СУ „Св. Климент Охридски“ в Магистърска програма „Литургия и музика“ създадена по идея и съдържание от проф. д.изк д-р Елена Тончева и проф. д-р свещеник Иван Иванов, по дисциплини в научна област и компетенции: литургика, литургично богословие и християнска литургична практика, българска и западна църковна музика и химнография, медиевистика, интерконфесионален диалог. Преподавателската дейност на кандидата се отличава с използването на интерактивни средства за обучение и по-конкретно на аудио-видео технологии, архиви, текстове и изображения.

**Участия в международни и национални конференции, семинари, кръгли маси след придобиване на академична длъжност доцент (02.11.2015 – 01.07.2026)**

Доц. д-р Стефка Венкова представя за конкурса доказателства за участие с 10 доклада на международен форум и 8 с доклад на национален форум.

### **Заключение на Рецензията**

От направената проверка на представените материали за конкурса нарушения в процедурата не са констатирани. Спазени са гореспоменатите в закона изисквания.

Научният принос на доц. д-р Стефка Венкова се изразява преди всичко в системното изследване и преосмисляне на недостатъчно проучени аспекти от историята на съвременната българската църковна и музикална култура, във въвеждането и систематизирането на нови архивни данни, както и в проследяването на връзките между църковната музика, професионалното музикално образование, музикалните институции и междуконфесионалния и културен обмен в България.

Направените критични бележки по никакъв начин не омаловажават безспорните научни достойнства на оценената научна продукция на кандидата.

Стилът на доц. д-р Венкова е ясен и недвусмислен. Приносите са автентични.

Библиографският апарат в монографията и представените за оценка трудове е ползван коректно. Рецензираните научни трудове се отличават с ясно формулирани тези, задълбочени проучвания и постигнати конкретни резултати с полезни за науката теоретични обобщения, изводи и препоръки. От публикациите се вижда, че кандидатът е много добре запознат с литературата и научните достижения от областта на съвременното българско музикознание.

**Общата ми оценка по критериите и показателите за научноизследователската и преподавателската дейност на доц. д-р Стефка Венкова-Мошева показва, че тя отговаря на изискванията за заемане на академичната длъжност „професор“ по Музикознание и музикално изкуство (българската църковна и светска музика от края на XIX и началото на XX в.), професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство, за нуждите на сектор Музика, ИГ Музикална съвременност,**

**Рецензент:**

(проф. ставр.ик. д-р Иван Иванов)

София, 6 октомври 2026 г.